

فصل ششم

نفت و گاز

مقدمه

به دلیل اهمیت فعالیت‌های نفت، گاز و پتروشیمی در اقتصاد ایران، اطلاعات آماری مربوط به این فعالیت‌ها در فصل‌های معدن و صنعت منظور نشده و یک فصل مستقل در این سالنامه به آن اختصاص داده شده است.

با استخراج نفت و گاز اولین چاه نفت در مسجد سلیمان، در سال ۱۲۸۷ شمسی (۱۹۰۸ میلادی)، فعالیت صنعت نفت در ایران آغاز شد و آمارهای مربوط به آن نیز از زمان مذکور گردآوری شده است. پس از ملی شدن صنعت نفت در اسفند ۱۳۲۹، شرکت ملی نفت ایران آمارهای وسیع‌تری را منتشر کرده است. در اولین سالنامه آماری کشور، آمارهای مربوط به سال ۱۳۳۴ شمسی (۱۹۵۵ میلادی) درج شده است. پس از تأسیس شرکت ملی گاز ایران در اسفند ۱۳۴۴ و شرکت ملی گاز مایع ایران در سال ۱۳۶۶، این دو شرکت نیز به ترتیب آمارهایی در زمینه گاز طبیعی و گاز مایع گردآوری و ارائه کرده‌اند.

در سال ۱۳۴۲ با احداث اولین کارخانه کود شیمیایی در کشور، صنایع پتروشیمی تولد یافت و این نقطه‌ی آغاز تأسیس سازمانی مستقل برای معرفی صنعتی نو در کشور به شمار می‌رود. از سال ۱۳۴۳ این سازمان نو پا تحت عنوان شرکت ملی صنایع پتروشیمی به فعالیت خود ادامه داد. به دلیل وجود منابع اولیه فراوان نفت و گاز و ارزش افزوده بالا و همچنین سایر عوامل، تولید مواد پتروشیمی در ایران مورد توجه و عنایت خاصی قرار گرفته است.

در حال حاضر، آمارهای مندرج در این فصل، از شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی و شرکت ملی گاز منطقه اصفهان دریافت می‌شود.

تعاریف و مفاهیم

نفت سفید: نفت سفید برشی از نفت خام و متشکل از سه نوع هیدروکربن پارافینی، نفتینی و آروماتیکی می‌باشد. این فرآورده به عنوان سوخت گرمایشی و سوخت مراکز حرارتی به کار می‌رود و یکی از مواد اصلی تشکیل دهنده سوخت جت است.

نفت کوره: نفت کوره از باز مانده تقطیر نفت خام در برج‌های تقطیر پالایشگاه به دست می‌آید. این فرآورده به سبب دارا بودن هیدروکربورهای سنگین، به آسانی نمی‌سوزد و یکی از سوخت‌های عمده کشتی‌ها و واحدهای

بزرگ صنعتی از جمله نیروگاه‌های برق به شمار می‌رود. **نفت گاز:** نفت گاز فرآورده‌ای است که بعد از برش نفت سفید به دست می‌آید و به عنوان سوخت ماشین‌آلات کشاورزی و صنعتی و سوخت تعدادی از وسایل نقلیه عمومی و تأسیسات حرارتی به کار می‌رود.

بنزین موتور: بنزین موتور آمیزه‌ای است از هیدروکربن‌های به طور عمده حلقوی و ایزومره با نسبت‌های متفاوت که برای افزایش درجه آرام سوزی آن، برخی از ترکیبات آلی به آن اضافه می‌شود.

سوخت‌های هواپیما: سوخت‌های هواپیما همانطور که از نامشان پیداست، برای سوخت موتورهای هواپیما به کار می‌روند و دارای انواع مختلف هستند. مواد سازنده آنها همان نفت است که با اضافه کردن مواد افزودنی مانند ممانعت کننده از ایجاد زنگ خوردگی و کاهش میزان ناخالصی‌ها، برای سوخت موتورهای هواپیما، مناسب می‌گردد.

گاز مایع: گاز مایع مخلوطی است از پروپان و بوتان نرمال که در اثر شرایط محیط و مصرف، نسبت حجمی این دو ماده در مخلوط تغییر می‌یابد و در تحت فشاری حدود ۱۱۰-۱۰۰ پوند بر اینچ مربع به صورت مایع در می‌آید.

مخازن مواد سوختی: مکان‌هایی که در جایگاه‌های عرضه‌ی مواد نفتی (پمپ بنزین‌ها) معمولاً به صورت دفنی در زیر زمین قرار گرفته است و فرآورده‌های نفتی شامل بنزین، بنزین سوپر نفت گاز و نفت سفید که توسط نفت کش از مبادی پخش فرآورده‌های نفتی، حمل گردیده و در این مکان‌ها تخلیه می‌گردد.

مشترک گاز: عبارت است از شخص حقیقی یا حقوقی که طبق روش پذیرش متقاضیان گاز پس از تحویل مدارک مورد نظر و پرداخت حقوق و هزینه‌های متعلقه، مشخصاتش در دفتر پذیرش اشتراک ثبت شده و شماره اشتراک به وی اختصاص یافته باشد.

مصرف کننده گاز: به مشترکینی اطلاق می‌گردد که جریان گاز آنها پس از طی مراحل اشتراک‌پذیری راه‌اندازی شده باشد.

انشعاب گاز: به خطوطی که جهت ارسال گاز از خطوط انتقال، خطوط تغذیه و شبکه تا ایستگاه اختصاصی مشترک نصب می‌شود انشعاب اطلاق می‌گردد.

۱-۶- مصرف انواع فرآورده‌های نفتی (هزار متر مکعب)

سال و ناحیه ^(۱)	جمع ^(۲)	گاز مایع (هزار تن)	سوخت هواپیما	بنزین معمولی	بنزین سوپر
..... ۱۳۸۳	۷۲۱۷	۱۴۳	۴۸	۱۶۴۵	۶
..... ۱۳۸۴	۸۵۷۰	۱۳۱	۵۳	۱۸۰۷	۱۶
..... ۱۳۸۵	۱۰۱۲۶	۱۲۰	۶۰	۱۹۲۹	۳۱
..... ۱۳۸۶	۱۰۵۶۳	۱۱۸	۶۱	۱۷۵۵	۳۳
..... داران	۱۸۲	۸	۰	۴۱	۰
..... سمیرم	۷۹	۳	۰	۲۵	۰
..... شاهین شهر	۹۵۹	۹	۰	۱۴۱	۱
..... شهرضا	۳۲۰	۷	۰	۷۹	۱
..... کاشان	۴۲۶	۶	۰	۱۳۵	۳
..... گلپایگان	۱۶۴	۴	۰	۴۲	۰
..... لنجان	۲۱۶	۴	۰	۸۵	۱
..... مبارکه	۳۹۸	۴	۰	۵۴	۰
..... مرکزی	۷۱۵۳	۶۳	۶۱	۹۸۴	۲۶
..... نایین	۳۷۸	۳	۰	۵۰	۰
..... نجف‌آباد	۲۸۸	۷	۰	۱۱۹	۱

سال و ناحیه	نفت سفید	نفت گاز	نفت کوره	سایر فرآورده‌ها ^(۳)	گوگرد (هزارتن)
..... ۱۳۸۳	۳۵۴	۲۴۶۸	۲۰۶۱	۶۳۵	۳۳
..... ۱۳۸۴	۳۳۲	۲۶۰۸	۱۹۸۳	۱۷۷۱	۳۵
..... ۱۳۸۵	۳۰۸	۲۹۲۲	۲۳۵۱	۲۵۲۵	۳۰
..... ۱۳۸۶	۲۸۲	۲۹۷۱	۲۸۹۰	۲۵۷۱	۲۶
..... داران	۴۴	۹۵	۲	۰	۰
..... سمیرم	۲۲	۳۱	۱	۰	۰
..... شاهین شهر	۱۳	۵۵۶	۲۴۸	۰	۰
..... شهرضا	۲۰	۱۷۵	۴۵	۰	۰
..... کاشان	۲۳	۲۰۸	۵۷	۰	۰
..... گلپایگان	۱۵	۸۴	۲۳	۰	۰
..... لنجان	۱۰	۱۱۸	۲	۰	۰
..... مبارکه	۲	۳۰۹	۳۳	۰	۰
..... مرکزی	۹۸	۹۷۲	۲۴۴۱	۲۵۷۱	۲۶
..... نایین	۲۶	۲۸۱	۲۱	۰	۰
..... نجف‌آباد	۹	۱۴۲	۱۷	۰	۰

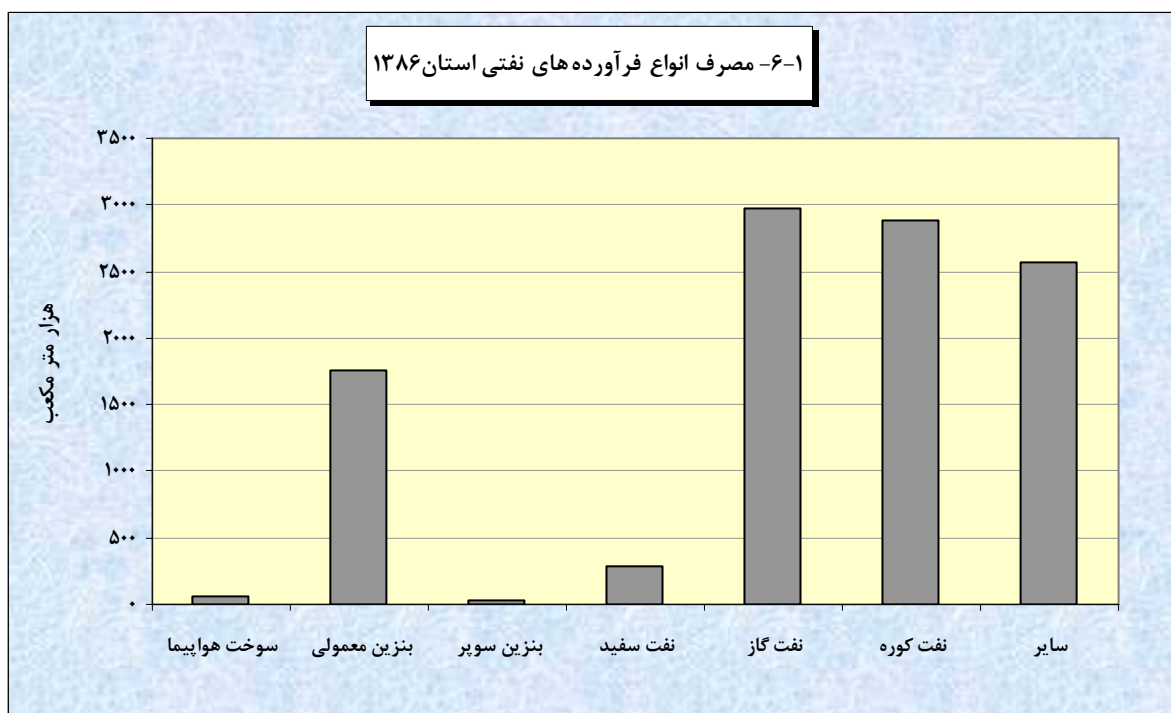
(۱) تقسیم بندی نواحی بدین شرح است:

ناحیه داران شامل شهرستان‌های فریدن، فریدونشهر و چادگان- سمیرم شامل شهرستان سمیرم- شاهین شهر شامل شهرستان‌های برخوار، شاهین شهر و میمه و نطنز- شهرضا شامل شهرستان‌های شهرضا و سمیرم سفلی- کاشان شامل شهرستان‌های کاشان و آران و بیدگل- گلپایگان شامل شهرستان‌های گلپایگان و خوانسار- لنجان شامل شهرستان لنجان- مبارکه شامل شهرستان مبارکه- مرکزی شامل شهرستان‌های اصفهان، خمینی شهر و فلاورجان- نایین شامل شهرستان‌های نایین و اردستان و ناحیه نجف‌آباد شامل شهرستان‌های نجف‌آباد و تیران و کرون.

(۲) با توجه به واحد اندازه گیری (وزن) ارقام مربوط به گاز مایع و گوگرد درستون جمع منظور نشده است.

(۳) ارقام ذکر شده درستون سایر فرآورده‌ها و گوگرد، فروش فرآورده توسط ناحیه مرکزی می باشد که الزاماً به معنای مصرف در محدوده ناحیه نیست.

مأخذ- شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران - منطقه اصفهان.

منبع: جدول ۶-۱

۲-۶- ظرفیت مخازن و تعداد جایگاه‌های فروش مواد سوختی

تعداد جایگاه ^(۱)			مخازن مواد سوختی		سال و شهرستان
خصوصی	دولتی	جمع	ظرفیت (متر مکعب)	تعداد	
۱۸۸	۹	۱۹۷	۲۶۸۹۸	۵۶۵ ^(۱) ۱۳۸۴
۱۹۲	۷	۱۹۹	۲۶۴۴۱	۵۹۰۱۳۸۵
۱۹۷	۷	۲۰۴	۲۶۹۸۰	۶۰۶ ۱۳۸۶
۵	۰	۵	۵۰۳	۱۱ آران و بیدگل
۷	۰	۷	۹۰۷	۲۴ اردستان
۶۴	۳	۶۷	۷۴۸۵	۱۷۴ اصفهان
۵	۰	۵	۶۳۶	۱۶ برخوار
۲	۰	۲	۳۲۲	۷ تیران و کرون
۱	۰	۱	۱۵۱	۳ چادگان
۸	۰	۸	۱۱۳۶	۲۴ خمینی شهر
۲	۰	۲	۲۹۷	۸ خوانسار
۵	۰	۵	۶۶۲	۱۵ سمیرم
۱	۰	۱	۵۴	۲ سمیرم سفلی
۱۳	۰	۱۳	۲۱۴۹	۴۸ شاهین شهر و میمه
۱۰	۰	۱۰	۱۰۷۳	۲۵ شهرضا
۶	۰	۶	۱۶۶۶	۲۱ فریدن
۱	۰	۱	۱۵۰	۳ فریدونشهر
۱۰	۰	۱۰	۱۰۹۹	۲۸ فلاورجان
۱۲	۱	۱۳	۱۹۵۶	۴۴ کاشان
۵	۱	۶	۹۷۳	۲۰ گلپایگان
۱۰	۰	۱۰	۱۲۱۷	۲۷ لنجان
۸	۰	۸	۱۳۳۲	۳۱ مبارکه
۱۰	۲	۱۲	۱۴۴۹	۳۶ نایین
۹	۰	۹	۱۲۳۵	۲۸ نجف آباد
۳	۰	۳	۵۲۸	۱۱ نطنز

۲-۶- ظرفیت مخازن و تعداد جایگاه‌های فروش مواد سوختی (دنباله)

تعداد شعب فروش نفت	تعداد پمپ			سال و شهرستان
	نفت گاز	بنزین سوپر	بنزین	
۸۲۷	۴۲۹	۱۵	۸۷۰ ۱۳۸۴
۷۳۲	۴۳۳	۳۸	۹۵۰ ۱۳۸۵
۶۸۲	۴۴۵	۴۳	۹۸۱ ۱۳۸۶
۱۰	۱۱	۰	۱۲ آران و بیدگل
۴۰	۲۱	۰	۱۲ اردستان
۱۰۷	۸۹	۲۵	۳۸۰ اصفهان
۱۲	۸	۰	۲۸ برخوار
۲۵	۷	۰	۸ تیران و کرون
۳۵	۳	۰	۴ چادگان
۱۴	۱۶	۳	۴۷ خمینی شهر
۱۳	۵	۰	۵ خوانسار
۵۸	۸	۰	۱۴ سمیرم
۱۲	۳	۰	۲ سمیرم سفلی
۱۶	۴۸	۷	۷۸ شاهین شهر و میمه
۲۲	۱۸	۲	۴۴ شهرضا
۵۹	۱۷	۰	۱۹ فریدن
۳۶	۳	۰	۴ فریدونشهر
۱۸	۲۱	۰	۴۰ فلاورجان
۵۳	۳۹	۱	۷۵ کاشان
۲۶	۲۲	۰	۲۱ گلپایگان
۲۴	۲۲	۲	۵۰ لنجان
۸	۲۶	۰	۳۸ مبارکه
۳۹	۳۲	۲	۳۳ نایین
۲۱	۱۶	۱	۵۸ نجف آباد
۳۴	۱۰	۰	۹ نطنز

۱) ارقام ذکر شده شامل تعداد جایگاه‌های شرکتی (دولتی)، جایگاه‌های اختصاصی، فروشندگی‌های سکودار و فروشندگی‌های اتافک‌دار عرضه بنزین می‌باشد.

۲) در سال ۱۳۸۴ ظرفیت اسمی و در سال ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ ظرفیت کاری مخازن ارائه شده است.
 مأخذ- شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران - منطقه اصفهان.

۳-۶- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده، تعداد انشعاب، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی

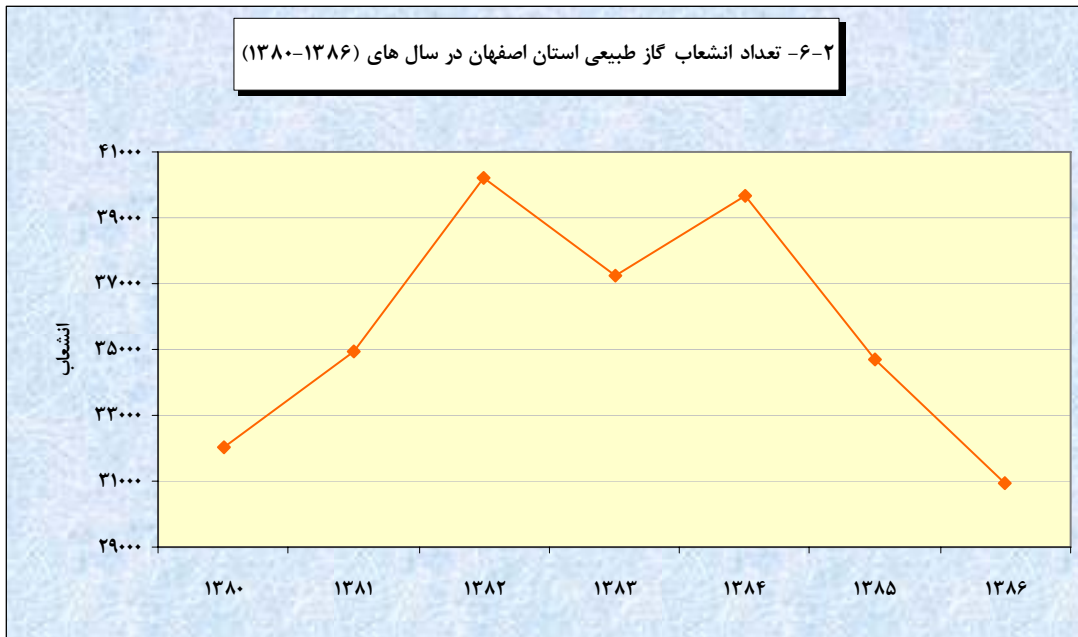
سال و شهرستان	تعداد شهرهای گازرسانی شده	تعداد روستاهای گازرسانی شده	تعداد انشعاب	
			جمع	خانگی- تجاری
صنعتی				
..... ۱۳۸۰	۰۰۰	۰۰۰	۳۲۰۳۵	۳۱۹۵۴
..... ۱۳۸۱	۰۰۰	۰۰۰	۳۴۹۵۸	۳۴۸۰۸
..... ۱۳۸۲	۰۰۰	۰۰۰	۴۰۱۸۸	۳۹۶۳۰
..... ۱۳۸۳	۶۹	۱۶۲	۳۷۲۲۸	۳۶۸۴۱
..... ۱۳۸۴	۷۷	۲۳۹	۳۹۶۴۴	۳۹۲۱۱
..... ۱۳۸۵	۷۹	۳۲۷	۳۴۶۸۶	۳۴۰۴۵
..... ۱۳۸۶	۱۵	۶۰۳	۳۰۹۵۱	۳۰۶۲۲
..... آران و بیدگل	۴	۳	۴۸۷	۴۴۴
..... اردستان	۳	۱	۳۴۴	۳۴۴
..... اصفهان	۱۰	۱۲۲	۱۱۱۸۹	۱۱۱۴۴
..... برخوار	۵	۷	۶۵۰	۶۴۵
..... تیران و کرون	۳	۴۷	۱۷۰۶	۱۶۲۰
..... چادگان	۲	۰	۲۰۳۲	۲۰۳۲
..... خمینی شهر	۳	۳	۹۸۲	۹۸۲
..... خوانسار	۱	۳	۱۴۲	۱۳۱
..... سمیرم	۲	۲	۹۹	۹۹
..... سمیرم سفلی	۱	۵	۱۴۰۷	۱۴۰۷
..... شاهین شهر و میمه	۶	۹	۶۶۴	۶۶۴
..... شهرضا	۲	۳	۱۷۴۷	۱۷۰۴
..... فریدن	۴	۱۳	۶۸۸	۶۸۸
..... فریدونشهر	۲	۵	۱۰۰	۱۰۰
..... فلاورجان	۷	۶۶	۱۱۳۷	۱۱۳۴
..... کاشان	۴	۱۷	۲۷۵۶	۲۷۰۹
..... گلپایگان	۳	۲۵	۵۹۳	۵۸۹
..... لنجان	۸	۲۰	۸۱۳	۸۱۱
..... مبارکه	۶	۲۳	۸۲۲	۸۲۲
..... نایین	۱	۵	۲۵۴	۲۵۴
..... نجف آباد	۵	۱۶	۲۰۰۴	۱۹۶۴
..... نطنز	۳	۸	۳۴۲	۳۳۵

۳-۶- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده، تعداد انشعاب، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی (دنباله)

مصرف گاز طبیعی (میلیون مترمکعب)	تعداد مصرف کننده			سال و شهرستان
	صنعتی	تجاری	خانگی	
۷۲۳۵	۶۳	۲۰۸۸	۴۰۹۱۵ ۱۳۸۰
۱۰۲۴۴	۱۵۷	۱۷۶۷	۴۲۲۱۲ ۱۳۸۱
۱۰۶۵۵	۲۷۶	۲۰۰۱	۵۵۲۰۸ ۱۳۸۲
۱۱۷۲۳	۱۲۴	۲۷۰۷	۵۸۸۷۶ ۱۳۸۳
۱۲۶۰۰	۴۳۹	۲۸۹۹	۶۷۲۳۷ ۱۳۸۴
۱۳۷۱۷	۶۴۹	۳۱۸۶	۶۵۶۸۵ ۱۳۸۵
۱۴۳۷۷	۵۱۳	۳۳۸۴	۶۸۴۸۲ ۱۳۸۶
۸۰	۴۹	۵۵	۸۵۵ آران و بیدگل
۲۹	۳	۲۵	۳۸۹ اردستان
۶۵۱۵	۱۳۵	۱۹۵۴	۲۹۷۱۴ اصفهان
۹۳	۲۴	۶۳	۱۳۱۹ برخوار
۷۷	۲۳	۷۳	۲۳۰۰ تیران و کرون
۳	۰	۵۷	۲۴۹۳ چادگان
۲۸۰	۰	۰	۲۲۷۴ خمینی شهر
۴۶	۱۴	۴۶	۶۸۳ خوانسار
۴۶	۱	۱۳	۴۰۲ سمیرم
۲۴	۳	۲۴	۲۳۶ سمیرم سفلی
۳۱۵	۱۳	۱۱۳	۲۹۴۸ شاهین شهر و میمه
۱۷۵	۷۰	۱۰۸	۲۹۹۱ شهرضا
۷۳	۲	۶۶	۱۴۴۵ فریدن
۳۲	۷	۲۶	۲۷۱ فریدونشهر
۲۸۸	۱۹	۱۱۶	۳۲۰۷ فلاورجان
۳۹۱	۸۲	۲۱۹	۳۷۵۹ کاشان
۱۱۳	۲۶	۹۹	۱۹۵۶ گلپایگان
۱۲۰۶	۱	۵۰	۴۰۶۹ لنجان
۳۹۵۹	۲۶	۲۸	۱۹۵۳ مبارکه
۶۸	۰	۱۲	۵۲۵ نایین
۵۲۹	۷۷	۱۴۶	۳۲۵۰ نجف آباد
۳۵	۸	۹۱	۱۴۴۳ نطنز

مأخذ- شرکت گاز استان اصفهان.

منبع: جدول ۳-۶